

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ (ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ПЕТРІВСЬКЕ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ - ГІМНАЗІЯ» ПЕТРІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»

Анотація. Розглянуто умови інноваційного розвитку сучасного закладу освіти, розкрито питання створення моделі управління інноваційною діяльністю в освітньому закладі.

Ключові слова: інноваційний процес, інноваційна діяльність, управління інноваційною діяльністю, модель управління інноваційною діяльністю.

Постановка проблеми: інноваційна діяльність в освіті виявляється передусім в оновленні та освоєнні нового змісту освіти. «Управління освітою, – зазначається у Національній стратегії розвитку освіти в Україні, – має здійснюватися на засадах інноваційних стратегій відповідно до принципів сталого розвитку, створення сучасних систем освітніх проєктів та моніторингу...» [1]. Це, у свою чергу, вимагає нових підходів, пошуку нових форм та змісту педагогічної діяльності, що можливе при здійсненні якісно нової управлінської діяльності, яка ґрунтується на засадах педагогічної інноватики. Сучасна

освіта має інноваційний характер, тому нині у полі зору сучасних учених і педагогів перебуває питання інновацій в освіті та їх співвідношення з традиційними стратегіями навчання. Нове тисячоліття вимагає людей, готових сприйняти виклики часу, відповісти на зміни та відповідальних за свій розвиток.

Реалізація завдань інноваційного розвитку освіти забезпечується створенням спеціального механізму взаємодії інноваційних процесів з національними освітніми традиціями й освітніми тенденціями розвитку світової педагогічної теорії і практики, розробкою моделі управління інноваційною діяльністю педагогів у межах національного освітнього простору відповідно до мети та завдань реформування освітньої галузі в Україні.

Актуальність проблеми обумовлена тим, що нова якість освіти неможлива без

творчого самовизначення, самовдосконалення, саморозвитку педагогів, їх професійної майстерності. Інноваційність як здатність до оновлення, відкритість новому стала розглядатися педагогічною та іншими соціальними науками як провідна характеристика не тільки вчителя, а й управлінця. Нові освітні стандарти, інтеграція у європейський та світовий освітній простір актуалізували проблему управління інноваційними процесами в загальноосвітніх навчальних закладах.

Мета статті полягає у розкритті умов ефективного управління інноваційною діяльністю в закладах освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління інноваційними процесами в освітньому закладі, підготовки педагогів до інноваційного пошуку є предметом наукового аналізу вітчизняних (В. Даниленко, Н. Клокар, В. Олійник, В. Паламарчук, В. Пінчук та ін.) і зарубіжних учених останнього десятиліття (І. Загвязинський М. Кларін, В. Лазарев, М. Поташник, О. Хомеріки, Т. Шамова та ін.). В їхніх дослідженнях систематизується набутий досвід управління розвитком школи, що стало передумовою концентрації уваги на питаннях організації інноваційних процесів, технології управління ними, вироблення системи оцінювання педагогічних інновацій, матеріально-технічного забезпечення нововведень тощо. Зокрема, у працях з теорії і практики

сучасної педагогіки, педагогічної творчості розкрито зміст основних понять педагогічної інноватики, закономірності розвитку інновацій, генезис інноваційних процесів, особливості функціонування і розвитку ЗНЗ у період реформування освіти (І. Богданова, В. Безпалько, Б. Гершунський, І. Дичківська, І. Зязюн, В. Кан-Калік, В. Паламарчук, М. Поташкін, І. Пригожин, К. Роджерс, О. Савченко, В. Семиченко, С. Сисоєва, О. Сухомлинська та ін.).

З позицій інноваційного менеджменту дану проблему детально розглядали Л. Даниленко та Н. Погрібна. Л.І. Даниленко відзначила, що специфікою інноваційної діяльності є реалізація творчих здібностей педагогів, спрямованих на розробку педагогічних інновацій у вигляді нових навчальних планів і програм, педагогічних технологій, підручників, посібників; упровадження їх у практику роботи школи; отримання відповідних інвестицій, розвиток інноваційної культури» [2].

«Інноваційний процес – це послідовність подій, під час яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології, структури або послуги і поширюється в господарській практиці та суспільній діяльності», – зазначає І.Донцов [3].

Інноваційна діяльність в освіті виявляється передусім в оновленні та освоєнні нового змісту освіти, що пов'язано з освоєнням теорії і практики ринкової економіки, нових процесуальних умінь, розвитком здатностей оперувати інформацією та творчого вирішення проблем. Ці проблеми розв'язуються за допомогою створення інноваційних структур у системі загальної середньої освіти, пошуку потенційних інвесторів та збереження інтелектуального потенціалу педагогічних працівників. Інноваційний потенціал закладу освіти – це здатність створювати, сприймати та реалізовувати нововведення. На цій основі створюється **модель управління інноваційною діяльністю**, яка дає змогу реалізувати й вивчити практичну доцільність упровадження освітніх інновацій.

Активність інноваційних пошуків у освіті зумовила потребу виявлення шляхів регулювання інноваційними процесами. А управління цими процесами є однією зі складових загальної системи управління освітою і тому діє в межах спільних законів її розвитку, що ґрунтується на основі розподілу та кооперації праці. Управління інноваційними процесами в закладах загальної середньої освіти розглядається сучасними дослідниками як частина управлінської діяльності, в якій засобами планування, організації, керівництва й контролю процесів розробки і засвоєння новизни забезпечується цілеспрямованість та організованість педагогічного колективу освітнього закладу щодо нарощення його освітнього потенціалу, підвищення рівня його використання і, як наслідок, отримання якісно нових результатів освіти.

У сучасній практиці реалізуються різні підходи до управління інноваційною діяльністю. Виділяють підходи за суб'єктами управління, за орієнтацією на процес або на результат. Однак основою усіх підходів є забезпечення умов для інноваційної діяльності. Аналіз наукових джерел свідчить, що до таких умов належать: кадрові, організаційні, фінансові, інформаційні, технологічні ресурси; дотримання умов, необхідних для ефективного перебігу інноваційних процесів, сприятлива соціально-психологічна атмосфера, готовність вчителя до інноваційної діяльності, подолання опору змінам. Однак практика управління інноваційною діяльністю свідчить, що навіть найвищий за певних умов результат ще не є показником його ефективності. Суттєву роль в успішному управлінні нововведеннями відіграють ціль, засоби управлінського впливу, функціональний склад, організаційні структури, технології та підходи, які визначають характер планування нововведень, їх організацію, керівництво та контроль [4].

Управляти інноваційними процесами у закладах освіти, на думку Л.І. Даниленко, означає «здійснювати процес переведення соціально-педагогічної системи, ... у якісно новий стан, більш відкритий щодо попереднього, створюючи при цьому відповідні умови для постійної реалізації освітніх інновацій; надання конкурентоспроможних освітніх послуг, у тому числі комп'ютерних...» [3].

Ефективність реалізації нововведень значною мірою залежать від інноваційного потенціалу закладу освіти. Під інноваційним потенціалом закладу освіти розуміють здатність створювати, сприймати та реалізовувати нововведення. Здатність до реалізації конкретного нововведення, на думку В. Караковського, Л. Новікової, Н. Селіванової, О. Соколової та ін., виявляється в наявності матеріально-технічної, фінансової бази, особистісно-мотиваційної підтримки педагогічних ініціатив, особливостей навчального закладу як організаційної системи у створенні інноваційного середовища тощо.

З метою забезпечення розвитку освіти, школи, розвитку особистості учня, вчителя в комунальному закладі «Петрівське навчально-виховне об'єднання «загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів - гімназія» Петрівської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області» (директор Ветрова А.С.) упродовж 2017/2018 н.р. було проведено моніторинг ефективності інноваційного управління.

Дослідження здійснювалося за шістьма основними параметрами: нормативно-правове, інформаційне, науково-методичне, матеріально-фінансове, психолого-педагогічне та організаційно-педагогічне забезпечення інноваційного управління.

Петрівське НВО перебуває в постійному інноваційному розвитку.

У закладі освіти розроблено перспективний план інноваційної діяльності. Нормативно-правова документація відповідає статуту освітнього закладу, створено умови для обізнаності суб'єктів освітнього процесу з нормативним забезпеченням. У медіатеці шкільного методичного кабінету створено тематичну сторінку «Нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності».

Система інформаційного забезпечення інноваційного управління перебуває на належному рівні. Процес інноваційного управління забезпечено комп'ютерною технікою та безперешкодним доступом до мережі Інтернет. Створене середовище інформаційної обізнаності суб'єктів інноваційного управління.

У 2016/2017 н. р. на базі закладу розпочато дослідно-експериментальну роботу регіонального рівня з проблеми «Становлення і розвиток мережі опорних шкіл в умовах децентралізації та формування освітніх округів в області». Розроблено програму експерименту, проведено анкетування учителів, здійснено вивчення нормативно-правової бази, теоретичної та методичної літератури.

Педагогічні працівники НВО беруть активну участь в обласних, районних науково-практичних семінарах, конференціях. Займаються дистанційною освітою: беруть участь у вебінарах, тренінгах, дистанційних курсах. Так, у 2016/2017 н.р. пройшли тренінг з проблеми «Розвиток в учнів життєвих компетенцій XXI ст. за допомогою інформаційних технологій», проведеного Центром нової освіти Івана Іванова; у січні 2018 року взяли участь у психолого-педагогічному семінарі «Опорні школи та філії: точки дотику»; у лютому 2018 року стали учасниками круглого столу «Шляхи фінансування опорних шкіл та філій»; у березні 2018 року на базі освітнього закладу відбувся науково-методичний семінар «Формування єдиного освітнього простору опорного навчального закладу». Директор закладу Ветрова А.С. взяла участь у міжрегіональному семінарі керівників навчальних закладів «Управління навчальним закладом в умовах розбудови нової української школи», який відбувся у навчальних закладах міста Гайсин Вінницької області. Заступник директора з НВР Чирва І.М. була учасником всеукраїнського науково-практичного семінару, проведеного Міністерством освіти і науки України, Інститутом модернізації змісту освіти, Організацією Культур Контакт Австрія з теми «Управління освітою та якість освіти в сільській місцевості», що відбувся у м. Києві.

Під час районного семінару-практикуму директорів ЗЗСО з проблеми «Створення єдиного освітнього простору в умовах функціонування опорних шкіл та філій», який відбувся у квітні 2018 року, були розглянуті питання: «Особливості організації методичної роботи в освітньому окрузі», «Забезпечення взаємодії

батьківської громадянської та педагогічного колективу у створенні умов для якісної освіти», «Роль керівника опорного закладу у формуванні позитивного іміджу освітньої установи» та презентовані напрацювання педагогічного колективу під час формувального етапу дослідно-експериментальної роботи з проблеми «Становлення і розвиток мережі опорних шкіл в умовах децентралізації та формування освітніх округів в області», а саме:

- розробка та апробація моделі опорного закладу освіти в контексті оптимізації мережі освітніх закладів та створення навчально-виховних об'єднань;

- визначено основні напрями та перспективи діяльності навчально-виховних об'єднань, зокрема:

- формування єдиного освітнього простору навчальних закладів та організація в межах адміністративно-територіальної одиниці ефективної системи освіти;

- реалізація допрофільної підготовки і профільного навчання, розвиток творчих здібностей, нахилів, обдарувань дітей;

- створення регіонального методичного простору, освітніх інформаційних електронних ресурсів та забезпечення мережевої взаємодії філій НВО;

- оновлення системи методичної роботи з педагогічними кадрами.

Запроваджено спецкурси з української мови («Практикум з правопису української мови») та історії України («Видатні постаті України XVI-XVIII ст.», «Видатні постаті України XX-XXI ст.»).

У НВО випускається шкільна газета «Успіх + Я», у якій висвітлюються події шкільного життя, результати самоврядування, навчальної, учнівської науково-дослідницької діяльності.

Власні напрацювання учителі Петрівського НВО презентують на сторінках педагогічної періодики та через онлайн-ресурси. Про особливості формування та розвитку освітнього простору педагоги неодноразово розповідали у виступах на районному радіо. Систематично поповнюється новинами сайт закладу освіти.

Набули популярності такі форма роботи як педагогічні та дитячі квести.

Працює система моніторингових досліджень процесу інноваційного управління та його результатів. Наявна індивідуальна психологічна підтримка суб'єктів інноваційного управління.

Педагогічний колектив є різновіковим, працює злагоджено у сприятливому психологічному кліматі. Більшість членів педагогічного колективу демонструють високий рівень готовності до інноваційного діяльності.

Підґрунтям управління є демократичний стиль, суб'єкт-суб'єктні відносини та персоналізований підхід. До інноваційного управління активно залучають громадськість,

учнівське самоврядування, батьківський комітет і педагогічний колектив, що забезпечує демократизм та об'єктивність самоконтролю НВО.

Упровадження інноваційних форм діяльності сприяє підвищенню рівня викладання предметів, професійної компетентності педагогів, рівня навчальних досягнень учнів, сформованості життєвих компетентностей та позитивного іміджу як випускників, так і навчального закладу в цілому.

Важливою умовою для ефективної реалізації освітніх інновацій є здатність закладу освіти до створення інноваційного середовища (Е. Роджерс, Н. Лапін, В. Сазонов та ін.). Середовище з високим інноваційним потенціалом – це, насамперед, високий культурний рівень батьків школярів, можливості залучення науковців-консультантів з інноваційної роботи, співпраця з вищими навчальними закладами (чи окремими кафедрами), дієва співпраця із закладами позашкільної освіти та підприємствами і громадськими організаціями тощо.

Висновки. Ефективна організація нововведень у закладі освіти залежить від розвитку його інноваційного потенціалу, професійної компетентності педагогічного колективу до роботи в умовах пошуку, створенні науково-методичної та матеріально-технічної підтримки інноваційних змін. Інноваційні процеси є рушійною силою їх соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку. Інноваційна управлінська діяльність – це сукупність специфічних управлінських принципів, функцій

та технологій, у результаті застосування яких забезпечується постійний розвиток закладів загальної середньої освіти та підвищується їх конкурентоспроможність і інноваційність, застосовується особистісно зорієнтований підхід до управління, який забезпечує розвиток творчого потенціалу всіх учасників освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки // [Електронний ресурс]. – ministry@mon.gov.ua.
2. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: [моногр.] / Л.І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с.
3. Донцов І.А. Інновації в соціальній сфері / І.А. Донцов. – М., 2001. – 246 с.
4. Андрюханова В.М. Сучасні підходи щодо вирішення проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності / В.М. Андрюханова // Управління школою. – 2004. – № 34. – С. 7.
5. Михайлова Л.І., Турчина С.Г. Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Л.І. Михайлова, С.Г. Турчина. - К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
6. Мармаза О.І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. / О.І. Мармаза - Х.: Видав. гр. «Основа», 2004. – 240 с.
7. Попова О.В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці / О.В. Попова // Педагогіка та психологія: Зб. наук, праць - Х.: Держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 1999. – Вип. 9. – С. 10-15.